

BACHELOROPPGAVE

Bruk av Øyvind Kvello sin modell i barneverntjenesten.

Av

Ingrid Mongstad

kandidatnummer

38

Sosialt arbeid
SOS5-302
Februar, 2011

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	1
1.1 Problemstilling	1
1.2 Begrepsavklaring.....	1
1.3 Avgrensning	2
1.4 Relevans for faget	3
2.0 Teoridel.....	3
2.1 Hva er en undersøkelse?.....	3
2.2 Hva er Kvello's modell?	5
2.2.1 Kartleggingsmalen	5
2.2.2 Hovedtyper av informasjonskilder.....	6
2.2.3 Observasjon	7
2.2.4 Mentalisering	7
2.3 Brukermedvirkning	8
2.4 "Vanlig" praksis versus Kvello's praksis.....	8
3. 0 Metodisk tilnærming.....	9
3.1 Valg av hovedkilder:	11
4.0 Resultat	12
4.1 Midtskill kommune og generelt om Kvello's modell	12
4.2 Kartleggingsmalen	13
4.3 Observasjon og skjønnsbaserte vurderinger	13
4.4 Tid	14
4.5 Brukermedvirkning	15
4.6 Mentalisering.....	15
5.0 Drøftinger	16
5.1 Generelt om Kvello's modell.....	16
5.2 Kartleggingsmalen	17
5.3 Observasjon og skjønnsbaserte avgjørelser	18
5.4 Tid	19
5. 5 Brukermedvirkning	20
5.6 Mentalisering.....	21
6.0 Avslutning	22
6.0 Litteraturliste.....	23

1.0 Innledning

I 2009 startet barnevernet i alt nær 30 135 undersøkelser, en økning på 7,6 prosent sammenlignet med året før. (<http://.ssb.no>). Med stadig økning av undersøkelser øker også behovet for effektivitet i barnverntjenesten. Førsteamanuensis Øyvind Kvello, ved psykologisk institutt ved NTNU, har utarbeidet en modell som skal systematisere arbeidet til barnevernsarbeiderne.

Rundt år 2000 fikk Øyvind Kvello flere oppdrag fra det kommunale barnevernet om sakkyndige vurderinger. Opplysningen av sakene var ikke noe problem. Det fantes tykke mapper med informasjon til hver sak. Kvello spurte seg selv hva han skulle bidra med som ikke barnevernsarbeiderne allerede hadde gjort, bortsett fra at de fikk en person som ikke kjente familien og derved ble mer objektiv. I flere av tilfellene endte oppdragene med at Kvello bistod barnvernet med å systematisere den kunnskapen de allerede hadde om familien, istedenfor å belaste familien med flere samtaler og observasjoner. Erfaringen til Kvello ble at det ikke var mangel på kunnskap som var problemet, men å *bruke* kunnskapen de hadde. (Kvello, 2010)

Kvello (2010) hevder at for å bli mer målrettet i undersøkelsen, bli trygg på at man har nok informasjon og for ikke å belaste familien unødvendig er det et rimelig krav fra klientene i barnverntjenesten at ansatte i barnevernet utvikler arbeidsmetoder som sikrer dette. Verktøyene Kvello brukte for å systematisere og vurdere informasjonen som lå i sakene var i begynnelsen delvis håndskrevne ark og utprintede word-filer. Barnevernsarbeidere ønsket kopi av verktøyene. I kaoset av papir endte det med at Kvello renskrev dette og laget en perm for dem. Permen ble i stedet til en bok som ble gitt ut i 2007. I 2010 ga Kvello ut en oppgradering av boken.

Denne studien omhandler hvordan Øyvind Kvello sin modell fungerer i en norsk kommune der implementeringen startet for omtrent et år siden.

1.1 Problemstilling

Problemstillingen min er følgende:

Bruk av Øyvind Kvello sin modell for bvl.§4.12 undersøkelser i barnvernssaker – to saksbehandlere sine erfaringer.

1.2 Begrepsavklaring

Artikkelforfatterne i Kvello- boken fra 2010 bruker ordet mal, metode og modell om hverandre, men jeg kommer hovedsakelig til å bruke ordet modell. Når jeg henviser til ordet modell mener jeg hele arbeidet/metoden Kvello har utarbeidet.

Jeg kommer til å referere til ordet kartleggingsmal, utredningsmal og skåringsmal. Med dette mener jeg selve malen som ligger til grunn i en undersøkelse. Kartleggingsmalen er en oppsummering av hele modellen saksbehandlere bruker for å strukturere informasjonen de har kartlagt i undersøkelsen. (Kvello, 2010)

Jeg kommer også til å bruke ordet klient framfor bruker når jeg henviser til klienter i barnevernet.

Kommunen jeg har gjort undersøkelse i er en norsk kommune, som jeg har kalt Midtskill kommune.

Oppgaven reiser spørsmål om hva skjønnsbaserte avgjørelser er, derfor vil jeg kort gjøre rede for det her: Å ta skjønnsbaserte avgjørelser kan være et annet ord på å ta bedømmelse selv, eller det kan være din egen dømmekraft. (ordnett.no) NOU 2000: 12 fastslår av det er nødvendig å bruke skjønn i barnevernets vurderinger, og at det knytter seg problemer til skjønnsanvendelse. (St.meld 2001-2002 i Hærem og Aadnesen, 2008)

1.3 Avgrensning

Det er tre faktorer jeg har valgt å avgrense:

- I. Jeg har valgt å avgrense problemstillingen min til kun å gjelde undersøkelser, ikke tiltak. Dette fordi jeg vil ta for meg en undersøkelsesprosess, og er først og fremst interessert i å kartlegge hvordan saksbehandlere går fram i utredningen av omsorgsevnen til klienter, ikke hvordan de senere tar avgjørelsen om hvilket tiltak som skal settes inn.
- II. Jeg har avgrenset problemstillingen til barnevernsloven § 4.12 -undersøkelser som blant annet sier; *”dersom det er alvorlige mangler ved den daglige omsorg som barnet får, eller alvorlige mangler i forhold til den personlige kontakt og trygghet som det trenger etter sin alder og utvikling”* kan vedtak om omsorgen for et barn treffes. (Lov om barneverntjenester, 1992)
- III. Jeg har avgrenset til to saksbehandlere med noe ulike erfaring og praksis. Jeg har også valgt å intervju saksbehandlere, slik at jeg får informasjon fra barnvernsarbeidere som jobber direkte med saker uti fra Kvello's modell.

1.4 Relevans for faget

På grunn av at det er mange kommuner i Norge som tar i bruk Kvello's modell finner jeg dette stoffet relevant for faget. Jeg finner det viktig å være oppdatert på nye metoder som blir tatt i bruk i feltet vi skal jobbe i etter siste semester. Stoffet jeg skriver om er aktuelt for barnvernsarbeid og er som sagt allerede innført i mange kommuner i Norge.

2.0 Teoridel

2.1 Hva er en undersøkelse?

Det finner mange ulike modeller for barnevernets undersøkelse. Når barneverntjenesten velger teoretisk retning eller tilnæringsmåte vil dette få føringer for hvordan det arbeides i barnevernsaker. (Hærem & Aadnesen, 2008) Man kan skille grovt mellom det som kan kalles "tradisjonelle metoder" og "nye metoder" i arbeid med en barnevernsak. Innenfor en tradisjonell fremgangsmåte startes barnvernssaken først opp etter at melding er behandlet internt i barneverntjenesten, og det er sluttet at den skal gå videre til undersøkelse. Når man bruker denne fremgangsmåten, er barnverntjenesten normalt ikke i kontakt med familien før det er konkludert med å gå videre til undersøkelse.

Killen (2004) beskriver barnevernets undersøkelse som å forstå hele familien i et økologisk perspektiv i en psykososial undersøkelse. (Hærem & Aadnesen, 2008)

Hassel (1993) har fokus på arbeidsprosessen i barnevernsaker, og er opptatt av planleggingsrutiner. Hassel deler inn undersøkelsen i fire stoppunkt. For hvert punkt skal det gjøres en vurdering om undersøkelsen skal henlegges, eller om det skal innhentes mer informasjon, eller om man kan foreslå tiltak. (Ibid)

Bunkholdt og Sandbæk (1998) fokuserer på omsorgsvurderinger. De mener det er viktig med en disposisjon i undersøkelsen for å være sikker på at det hentes inn informasjon om sentrale områder i barnets omsorgssituasjon. (Ibid)

Nygreus (2002) bygger sin modell på et virksomhetsteoretisk perspektiv. Det vil si at miljøets betydning og barnets samspill med omgivelsene vektlegges. (Ibid)

I de senere år har det kommet nye tilnæringsmåter som betegnes som "nye metoder". Disse metodene har fellestrekk som fokus på ressurstenkning og deltagelse der barnevernsarbeideren får en rolle som ressursperson i familiens tjeneste. Disse metodene er meldingsmøte, flip over og familieråd. (ibid)

Barnevernsarbeid er regulert av flere lover. Barnevernloven, barneloven og forvaltningsloven er spesielt sentrale. I tilknytning til barnevernloven er det gitt en rekke forskrifter og retningslinjer som legger rammene for barnverntjenestens arbeid. For å lette arbeidet er det også utarbeidet veiledere og rutinehåndbøker om ulike emner.

(Bunkholdt&Sanbæk, 2008)

Barnevernsloven § 4.1 - prinsippet om barnets beste står sterkest av alt i arbeid i barnevernet. Det forutsetter en bedømmelse av barnets utviklingsnivå og de utviklingsmulighetene de ulike alternative løsningene på kort og lang sikt åpner for. Barnets beste er relativt så det kan variere fra barn til barn. Barnverssaken er først og fremst barnets sak.(Kvello, 2010)

Barnevernloven §§4-2 og 4-3 angir barnverntjenesten arbeid med meldinger og undersøkelser. Barnevernet skal snarest og senest innen en uke å gjennomgå mottatte meldinger og vurdere om meldingen skal følges opp med undersøkelser. Undersøkelsen skal gjøres snarest og senest innen tre måneder etter mottatt melding. Unntaksvis kan fristen økes til seks måneder. (Bvl §§4-2 og 4-3)

Hærem & Aadnesen (2008) sammenligner undersøkelsen med en forskningsprosess. De mener at en saksbehandler står ovenfor mye av de samme utfordringene en samfunnsforsker står ovenfor i en forskningsprosess. (Oterholm, 1999 sitert i Hærem & aadnesen, 2008) De har med utgangspunkt i forskningsprosessen valgt å dele undersøkelsen inn i tre hoveddeler:

I. Informasjonshenting

Dette innebærer at det må hentes inn informasjon fra ulike områder knyttet til barnets liv. Barnevernsarbeideren må gjøre valg og vurdere hvem det skal hentes inn informasjon hos, hvilken informasjon og på hvilken måte.

II. Informasjonsbearbeiding

Når saksbehandler har innhentet tilstrekkelig med informasjon, kan vedkommende bringe mening til den innhentede informasjonen, slik at man får en dypere forståelse av barnets situasjon. I denne fasen skal bilde av barnets situasjon konstrueres.

III. Konklusjon

Med utgangspunkt i det bildet som har fremkommet av barnets situasjon, kan saksbehandler vurdere hva som skal være konklusjon på saken.

Uavhengig av Kvello's modell følger de fleste barnverntjenester en lignende framgangsmåte. De siste årene har mange barnverntjenester valgt å benytte Kvello's modell for å få en bedre systematisering i arbeidet sitt.

2.2 Hva er Kvello's modell?

Kvello er en av mange modeller som kan brukes i barneverntjenesten. Kvello's modell består av en kartleggingsmal, som er en oppsummering av relevant forskning, der en kan strukturere informasjonen en har skaffet i løpet av en undersøkelse, og fylle den inn i ulike seksjoner. Den består også av sjekklister og andre ulike instrumenter som kan bistå barnevernsarbeidere i barnevernsak. Hjelperedskapene jeg kommer til å gjøre rede for er kartleggingsmalen. Jeg kommer også til å gjøre rede for ulike informasjonskilder, det jeg vil fokusere på observasjon. Observasjon er ikke noe nytt for barnevernsarbeidere. Hva Kvello har skapt som er nytt, er struktureringen av observasjonene. (Kvello, 2007)

Kvello hevder at barnevernet forutsetter høy jurisdiksjonsgrad. *Jurisdiksjonsgrad er felt for utøvelse av domsmyndighet* (ordnett.no). Han mener at barnevernet i praksis behøver å vise en faglig høyde som framover vil opprettholde denne nødvendige jurisdiksjonsgraden. Hvis barnevernet for eksempel leier inn sakkyndige i sitt arbeid vil det innebære lav jurisdiksjonsgrad fordi det antyder at kompetansen i tjenesten er for lav på mange av de sentrale fagområdene man er satt til å forvalte. (Kvello, 2007)

Øyvind Kvello hevder at barnvern i betydelig grad har vært basert på ideologi, og i et jurisdiksjonsperspektiv gir ideologi klart lavere rang enn et virke fundert på forskningsbasert kunnskap. Kvello ønsker å gi barnvernet høyere jurisdiksjonsgrad ved å innføre denne modellen. Kvello hevder at han bruker et mer forskningsbasert perspektiv enn det har vært vanlig i barnvernsfaglig arbeid tidligere. (ibid)

Kvello's modell er hovedsakelig en systematisering av, eller mal på barnevernsarbeid, der ulike hjelpemidler er blitt lagt til grunn for å fremme dette. (Kvello, 2010)

2.2.1 Kartleggingsmalen

I Kvello's bok fra 2007, *utredning av atferdsvansker, omsorgsvikt og mishandling*, presenterte han en kartleggingsmal/uredningsmal for utredning av barnvernssaker etter barnvernsloven § 4-12. Denne malen brukes fortsatt i Midtskill kommune, dette fordi de ikke bruker datasystemet VISMA, der kartleggingsmalen er blitt elektronisk. I Kvello's bok fra 2010, *barn i risiko*, presenterer Kvello den elektroniske kartleggingsmalen. Den elektroniske malen er forenklet og mindre omfattende. (Kvello, 2007)

Jeg vil kort gjøre rede for kartleggingsmalen i Kvello's bok fra 2007 grunnet denne er mest relevant for oppgaven min. Målet med utviklingen av malen var å sikre en systematisering av barnvernsarbeid. Utredningsmalen er hovedsaklig laget for saker som grenser opp mot bvl. § 4-12. Utredningsmalen forutsetter god faglig kunnskap hos saksbehandlere. Malen består av en nidelte gradering som skal konkretisere foreldrenes omsorg for barna. En dimensjon i malen som skal skåres er bygd opp av fem beskrivelser. Hvis ikke "terrenget" passer med "kartet" skal de krysses av som "ikke aktuell". Malen er omfattet av åtte seksjoner som består av:

1. Boligforhold og økonomi
2. Livlinje og sosialt nettverkskart
3. Somatisk og psykisk helse
4. Oversikt over belastninger, risiko- og beskyttelsesfaktorer
5. Hjelpetiltak som har vært eller er iverksatt
6. Generelle mål på familiefunktering
 - a) 16 vurderingsdimensjoner
7. Kvaliteter ved interaksjonen mellom forelder og barn
 - a) 9 vurderingsdimensjoner
8. Oppsummering og konklusjon

Den inneholder ikke noe form for sumskår, derfor heller ikke kritiske verdier for å beslutte *god nok* versus *ikke god nok* omsorg, fordi den til dels er en skjønnsmessig vurdering. Skjemaet finnes på <http://universitetsforlaget.no> for nærmere beskrivelse. Kvello hevder at å gradere personers eller familiers fungering kan føles ubehagelig for mange. Han mener at mange kan ønske å bistå mennesker med å gi dem den hjelp de ber om og det kan gå innenfor en del forvaltninger, men ikke barnevernet. (Kvello, 2007) *Kvello sier at grunnen er at lov om barnverntjenester (1992) ikke bare er en lov om hjelpetiltak, men også innebærer å utøve en sosial kontroll på vegne av storsamfunnet.* (Kvello, 2007:84)

2.2.2 Hovedtyper av informasjonskilder

Kvello gjør altså rede for tre hovedtyper av informasjonskilder for å belyse en barnevernsak. Den første er å samtale med barnet og barnets foresatte. Siden det er barnets sak er det derfor veldig viktig å samtale med barnet selv om dette. Som barnevernsarbeider må man berøre temaer som kan være ubehagelig for barnet. (Kvello, 2010). Den neste

hovedtypen er å innhente informasjon via konversasjoner eller skriftlig fra fagpersoner som kjenner barnet og dets livssituasjon. Den tredje hovetypen er å observere.

2.2.3 Observasjon

Grusec & Mammone (1995) hevder at å samtale med foreldrene om deres generelle holdninger til og tanker om barneoppdragelse gir dårlig grunnlag for å forstå hvordan samspillet mellom foreldre og barn faktisk er. (Kvello, 2007:63) I høyere grad må derfor utredninger baseres på observasjoner av hva foreldrene faktisk gjør i samspillet med barna. Observasjon ikke den eneste metoden som skal brukes i utredninger, men det er en viktig metode som må bli brukt. Kvello (2007) hevder at observasjon er vanskelig og man må trene for å bli god. For at observasjonen skal bli troverdig, er det avhengig av at de er riktig utført. Observasjon anbefales som metode når man skal utrede komplekse sosiale samspill. Kvello (2007) mener derfor at observasjon er en barnevernsansatt sitt viktigste redskap, og han hevder at observasjon er hovedmetoden for både bedømme alvorlighetsgrad i saker og hvilke tiltak som bør settes inn og for å vurdere effektene av tiltakene. Barnevernets ansatte observerer ofte i hjemmet til klientene. Når observasjonen foregår i slike naturlige miljøer skilles barnevernet fra andre hjelpetjenester. Andre hjelpetjenester observerer ofte i ”kunstig” miljø, som f.eks lekerom. Kvello (2007) mener at en enkel regel er å forsøke å observere i det miljøet man ønsker å vite noe om. Observasjon skal kartlegge de viktigste dimensjonene ved barns utvikling, det innebærer ofte å være tilstede i familien, andre ganger gi dem oppgaver de skal utføre. Kvello’s erfaringer fra norsk barnvern ligner utenlands forskning om at observasjonene man gjør i hjelpeapparatet, er noe tilfeldige, og man reflekterer for lite over dem til at de får verdien som de kunne ha og burde ha. (Wakchlag og Danis 2004 sitert i Kvello, 2010) Ved ikke å dokumentere observasjonene unndrar man betydningsfull informasjon, som rammer rettsikkerheten. Om man ikke diskuterer med de observerte det man observerer, forsømmer man brukervedvirkningen. (Kvello, 2010)

2.2.4 Mentalisering

Mentalisering er et begrep som har blitt mye fokusert på ved innføringen av Kvello’s modell i Midtskill barneverntjeneste. Saksbehandlere bruker dette som en teknikk for ”å måle” mentaliseringsevnen til klienter.

Mentalisering dreier seg om å forstå seg selv og andre – ”en nøkkelkompetanse i reguleringen av følelser” (Skårderud & Sommerfeldt i tidsskrift for Den norske legeforening, side 2) Det er grunnleggende i mennesket å fortolke andre. Vi observerer og erfarer andres handlinger og tolker følelser, tanker og intensjoner bak disse gjerningene. Det vil alltid være

usikkerhet knyttet til tolkninger og følelsene er uklare, dette er sentralt i mentaliseringstradisjonen. Mennesker tolker mer eller mindre godt eller dårlig. Det viser seg at evnen til å forstå andres - og sitt eget sinn er bundet til god regulering av følelser og psykisk helse. Mentalisering er altså:

- ✓ Et nytt intellektuelt rammeverk for å forstå sosial kompetanse og psykisk helse
- ✓ Evnen til å lese andre og seg selv
- ✓ Mentaliseringsbasert behandling har dokumentert effekt ved ustabil personlighetsforstyrrelse.

(Skårderud & Sommerfeldt i tidsskrift for Den norske legeforening)

2.3 Brukermedvirkning

Kvello (2010) synes ikke at sjekklister eller en kartleggingsmal kan ødelegge brukermedvirkningen eller kan skape en distanse mellom fagperson og bruker. Det hjelper saksbehandlere til å unngå at man søker mer informasjon fra klientene enn det en trenger for å opplyse saken godt nok, og det kan hjelpe en til å bli mer målrettet slik at man kan gjennomføre undersøkelsen på så kort tid som mulig, slik at familien ikke belastes over lengre tid enn høyst nødvendig. Åpenhet om hva man kartlegger – det som er i sjekklister og i kartleggingsmal – er et godt utgangspunkt for å sikre brukermedvirkning. ”Å snakke med i stedet for om, må være målet for god yrkesetikk. Jo mer konkret man er, jo mer man viser hva man holder på med, desto bedre.” (Kvello, 2010: 14)

2.4 ”Vanlig” praksis versus Kvello’s praksis

I den tradisjonelle undersøkelsen kan det brukes en rutinehåndbok barne- og likestillingsdepartementet har utarbeidet. (Barne- og likestillingsdepartementet, 2000) Det er et praktisk verktøy kommunene kan benytte i sitt arbeid. I denne boken er det en sjekkliste for arbeid med undersøkelser og en vektlegging av fasene. Hvis man sammenligner denne boken, altså generell barnvernspraksis med Kvello’s modell, finner man noen forskjeller.

I dagens praksis (generell praksis) ser man at fasene ofte glir over i hverandre. Meldingsfasen får preg av undersøkelser, og undersøkelsesfasen glir over i tiltaksjobbing der barnvernsarbeidere jobber med endringsarbeid uten formelt vedtak (Bendiksen Kjær, 2010) Med slikt arbeid ivaretas familien på en god måte, og empowermenen (myndiggjøringen) opprettholdes. Men i slike saker legges det vekt på frivillige hjelpetiltak, samtidig som fokuset på dets mulige behov for beskyttelse blir dempet ned. Ved slik jobbing kan barnvernet risikere

og ikke fange opp barn som trenger beskyttelse mot vold og seksuelle overgrep. Det vektlegges heller gode samfunnsverdier eller minste inngreps prinsipp. (Bendiksen Kjær, 2010)

I rutinehåndbokens sjekklister for arbeid med undersøkelser er et av punktene å avklare ”om saken er av alvorlig karakter hvor det må brukes tid i undersøkelsen, for å finne ut om fokus skal være å ha åpenhet for både myndiggjøring av foreldrene så vel som et mer problemavdekkende blikk” (pkt.4.5 f)) (Bendiksen Kjær, 2010:392)

Når man bruker Kvello’s modell venter man med å fokusere på myndiggjøringen av foreldrene til etter, eller samtidig med at man har skaffet seg et grunnlag for å si noe om sakens alvorlighetsgrad.

I rutinehåndboken er heller ikke observasjon beskrevet som en av oppgavene i undersøkelsen, men det er opptil hver enkelt kommune å lage rutiner her. Kjær (2010) hevder at innhenting av informasjon er sentralt. Kjær (2010) indikerer på at barnvernet støtter seg mer på sekundæropplysninger i en generell undersøkelsesprosess enn en undersøkelse ut ifra Kvello’s modell.

Kvello’s modell for undersøkelser ser ut til å være en viktig motvekt mot et rent velferdsperspektiv på barnvernet. I modellen bygger han på familiens ressurser i tiltakstenkningen, men skiller seg fra generell praksis ved at han fremmer systematikk ved informasjonshenting og vurdering, og ved at han vektlegger samtaler med barna og observasjon i hjemmet. (Bendiksen Kjær, 2010)

3. 0 Metodisk tilnærming

Tranøy i Dalland (2000) definerer metode som en framgangsmåte for å etterprøve påstander som framsettes med krav om å være sanne, gyldige eller holdbare eller for å bringe fram kunnskap. Metode bistår oss til å samle inn data, det vil si den informasjonen vi trenger til undersøkningen vår.

Data kan en dele inn i primærdata og sekundærdata. Primærdata kan en definere som nye data som blir innhentet av forskeren selv gjennom bruk av en eller flere innsamlingsmetoder. Sekundærdata er andrehåndsopplysninger som er samlet inn av andre. Det er data som finnes i en eller annen form, og som er mer eller mindre tilgjengelig (Halvorsen, 2004). I oppgaven min vil jeg bruke både primær og sekundær data. Sekundærdata har jeg gjort rede for i teoridelen og i hoveddelen bruker jeg primærdata jeg har innsamlet. Fordelen ved å bruke primærdata er at det kommer direkte fra forskeren selv. Den har ikke blitt omformulert flere

ganger, slik at meningen kan bli forandret. Som innhenter av primærdata er det viktig å være objektiv, slik at minst mulig føringer blir lagt på dataen.

Jeg har altså gjort et kvalitativt intervju i en norsk barnverntjeneste som har tatt i bruk Kvello's modell i begynnelsen av 2010. Jeg har brukt to informanter. Begge er anonymisert, og jeg kommer til å benevne den som informant 1 og informant 2. Jeg har også anonymisert kommunen barneverntjenesten holder til i og kaller kommunen Midtskill kommune. Informant 1 har jobbet i barnverntjenesten i ca 5 år og informant 2 er nyutdannet, ung og har jobbet i barnverntjenesten 1,5 år. Jeg valgte to saksbehandlere med ulik erfaring slik at det skulle komme fram meninger fra ulikt hold. Jeg valgte å ha et halvstrukturert intervju. Kjennetegnet på ustrukturerte intervju er at intervjuet har mer form som en samtale og at det i stor grad er informanten som styrer intervjuet (Dalland, 2000). Jeg hadde føringen på intervjuet, men jeg lot også informanten prate videre om hun bevegde seg over på andre temaer. Dette fordi jeg ville fange opp mest mulig gode synspunkt hos informanten.

Jeg utarbeidet en intervjuguide i forkant av intervjuet, jf. vedlegg. Jeg skrev en e-post med et informasjonsskriv og intervjuguiden til informantene på forhånd slik at de kunne forberede seg. Jeg brukte båndopptaker, noe som informantene kanskje ikke var så komfortabel med i begynnelsen. Jeg fikk likevel ikke noe inntrykk av påtattethet og uekte svar. Jeg transkriberte intervjuet i etterkant, og slettet opptaket umiddelbart etter jeg var ferdig.

Et vesentlig krav til vitenskaplige metoder er at de skal gi pålitelig kunnskap, dette betyr at kravene til validitet og reliabilitet må være oppfylt. Validitet står for relevans og gyldighet, det som blir forsket på må være relevant for problemstillingen (Dalland, 2000). En sikrer seg validitet i kvalitativ forskning ved å være saklig og pålitelig i sin bruk av metoder for datainnsamlingen og analyse av dataene (Halvorsen, 2004). Reliabilitet betyr at den er pålitelig, og for at en datainnsamling skal være pålitelig må den være utført mest mulig riktig.

Jeg er bevisst over at jeg bare intervjuet to saksehandlere og dette har sine ulemper. Det minsker muligheten for å generalisere. Det mine informanter sier er derfor ikke nødvendigvis representativt for andre. Dette fordi det viste seg at de to saksbehandlerne hadde relativt likt syn på modellen, og da fikk jeg et likt perspektiv på undersøkelsen. Hadde jeg intervjuet en på avdelingen som hadde jobbet i barnverntjenesten i 20 år, kunne jeg kanskje fått et annet perspektiv på det. Dette fordi det kan være vanskeligere å omstille seg til en ny arbeidsmetode når en har arbeidet ut ifra en annen metode i mange år. Jeg har inntrykk av at svarene

samsvarer med hva informantenes synspunkter var, og dermed blir undersøkelsen representativ for informantene, som er i tråd med en kvalitativ undersøkelse.

For at kvalitative intervju skal være valide og reliable er det viktig å unngå feilkilder. Det vil si at forberedelsene før intervjuet, selve intervjuet og etterarbeidet må være nøyaktig, pålitelig og feilfritt. Heile prosessen må med andre ord være gyldig. Informanten kan for eksempel oppfatte spørsmål feil, intervjueren kan notere feil eller intervjuet kan bli skrevet ut feil (Dalland, 2000). Dette er noe jeg har prøvd å unngå, men det kan selvsagt være feilkilder jeg ikke har oppfattet eller er klar over.

Etikk handler om å være redelig og til å stole på. Dette handler om å gjennomføre forskning med validitet og kvalitet. Dette gleder alt fra å bruke andre sine teorier uten kildehenvisning til forfalskning av data (Befring, 2002) Jeg har vært bevisst på dette gjennom hele prosessen, og jeg har prøvd å gjennomføre undersøkelsen på en mest mulig etisk riktig måte.

3.1 Valg av hovedkilder:

Da jeg skulle finne litteratur til oppgaven måtte jeg tenke igjennom hvilke temaer jeg ville ta for meg i oppgaven. Jeg diskuterte meg fram til at det viktigste med oppgaven var at den skulle handle om Kvello's modell. Jeg fant det irrelevant å trekke inn masse stoff som ikke hadde med denne å gjøre, da jeg hadde mer enn nok stoff å ta for meg med kun denne modellen. Jeg synes derfor det var utfordrende å finne artikler som omhandlet Kvello sin modell. Jeg fant en kritisk artikkel om "kunnskapsbasert barnvern", som ble for omfattende til oppgaven min. Da måtte jeg i forkant, gjøre rede for en del uvesenlige momenter i forhold til problemstillingen min. Dette er grunnen til mangel på artikler og kritiske kilder i oppgaven.

Jeg har valgt å bruke boken *Barn i risiko, skadelige omsorgssituasjoner*, av Øyvind Kvello, utgitt i 2010, som hovedkilde. Jeg finner denne høyst relevant siden modellen er beskrevet og utarbeidet av forfatteren i denne boken. Jeg vil også bruke utgaven fra 2007, der kartleggingssmalen er grundigere beskrevet, slik at jeg lettere kan relatere til selve malen. En annen grunn til at jeg ofte vil referere til boka fra 2007 er fordi det er denne kartleggingssmalen Midtskill barneverntjeneste bruker, og det blir dermed mest naturlig å bruke den. Boka fra 2010 vil være viktigst grunnet den er nyere og oppdatert. Ulempen ved dette som hovedkilde er at det finnes ikke noe forfatter som har utarbeidet en

lignende/konkurrerende modell som jeg kan sammenligne med. Modellen er såpass ny at det også er vanskelig å finne kritisk forskning på modellen. Jeg tenker det er viktig å være bevisst på dette igjennom hele prosessen. Da er det lettere å være kritisk til det jeg jobber med.

Ved hjelp av tilbakemeldinger og veiledninger i saker der kunnskapen fra modellen i boken fra 2007 ble anvendt utarbeidet Kvello en forbedring av boken, og ga ut en ny bok i 2010. (Kvello, 2010) Denne boken er altså et utgangspunkt i barnevernets kjerneoppgaver, der Kvello også gjør rede for alt rundt barns utvikling. (Kvello, 2010)

4.0 Resultat

Hva jeg kommer til å gjøre rede for i denne delen er erfaringer informantene har gjort seg, ved bruken av Øyvind Kvello sin modell i barnvernssaker.

4.1 Midtskill kommune og generelt om Kvello's modell

Informantene forteller at implementeringen av modellen begynte i januar 2010. Avdelingen deltok på en seminarrekke som ble ledet av Øyvind Kvello. Det var delte meningen på avdelingen om hvordan dette ville bli. Informant 1 hevder at barnverntjenesten er kjent for å være litt tunggrodd, jobbe i litt gamle systemer og at folk er vant til å jobbe individuelt. Hun hevder at det å jobbe etter noe veldig målrettet og ikke kunne bruke seg selv på samme måten, kunne bli litt skremmende for noen. Informantene mener likevel at veldig mange på avdelingen synes det var godt å få et verktøy man kunne bruke.

Begge informantene forteller at barnvernsarbeidet blir mye mer systematisert ved hjelp av Kvello sin modell. De forteller at avdelingen blir mer lik og samkjørt, og at det blir flere barnverntjenester som jobber likt. De sier at både saksbehandler og klient vet ganske tidlig i prosessen hvordan forløpet skal se ut og det trykker saksbehandlerne og klientene. Dette tenker informant 1 at bare er positivt grunnet at det ikke blir så overraskende og tilfeldig for klientene.

Informant 1 peker også på den klare agendaen som ligger så tydelig i modellen. Før var det mer tilfeldig hevder hun. Informant 2 synes det er veldig positivt at modellen er innført og at barnevernsarbeidere har dette felles. Hennes inntrykk er at da blir ikke betydningen for hvert kontor du jobber på så stor lenger. Hun sier at da blir det enklere å overføre saker, bytte kontor og skifte stillinger.

Men arbeidet blir mer omfattende, forteller informant 1 og fortsetter med å si at det er ganske omfattende hva saksbehandlere skal kartlegge og det derfor krever at man har mye tid.

Hun hevder at det er kjent i en barnverntjeneste at det er mange klienter som avviser deler av undersøkelsen. Hun mener at desto viktigere er det å være tydelige på forhånd og fortelle at *”sånn jobber vi her, og dette forventer vi skal bli gjort for å gjøre en fullgod kartlegging av dere som familie.”*

Informant 1 sier også at det er utfordringer i forhold til observasjon (se observasjon). Hun forteller at hennes oppfattelse er at det er en ”goodwill” på kontoret for å jobbe med Kvello’s modell. Hun sier utfordringen for alle er å finne tid til å sette seg inn i det. Hun synes det er en travel hverdag, og at man ikke kan la alt annet ligge. Hun sier også at de har fått gode metoder på kontoret for å skape en felles plattform og en felles forståelse.

Informant 2 mener erfaringene til Kvello’s modell hos kollegaene er litt variert. Hun er selv positiv, men tror at saksbehandlere som har vært på kontoret i tjue år synes det er utfordrende å ta i bruk en ny mal som er så omfattende som Øyvind Kvello sin mal er.

4.2 Kartleggingsmalen

Intervjuer spør om hvilke utfordringer man kan møte på ved bruk av selve kartleggingsmalen. Informant 1 svarer at tid til å sette seg inn i den har vært en utfordring. Men også at den har vært vanskelig å forstå. Hun forteller at hun av og til har sittet og fundert på hva som menes i malen. Hun synes den er litt uklar.

Intervjuer spør om informant 1 har tatt i bruk kartleggingsmalen i sakene sine. Hun svarer at hun ikke skårer hver gang, men bruker den som er redskap for å bli kjent med stoffet. Hun sier at selv om mange av temaene er en del av grunnutdanningen til saksbehandlere og at man kan mye om det, så er det likevel ikke alt man kan.

På samme spørsmålet, svarer informant 2 at på slutten av undersøkelsen skårer hun i malen. Hun har skåret mest i forhold til en sluttrapport for undersøkelsen.

Når intervjuer spør hva som har vært den største utfordringen for informanten i forhold til å bruke skåringsmalen, svarer hun at å finne seg en kollega som kan hjelpe deg med å skåre kan være utfordrende.

4.3 Observasjon og skjønnsbaserte vurderinger

Informant 1 synes det er utfordringer rundt observasjon. Da tenker hun spesielt på tid, det å være hos noen så lenge, er en utfordring både for saksbehandler og familie, men spesielt for familien.

Informantene forteller at observasjonene helst skal vare fra 3-5 timer. De forteller at man skal veksle mellom å samtale og observere, men å være så lenge hos familien kan være ganske uttømmende for både saksbehandler og klient.

Intervjuer spør om de går en eller to observatører i observasjon, informant 1 svarer at det er tenkt at man skal gå to, men at det ikke alltid lar seg gjøre, hun sier at det er utfordringer i forhold til begge deler.

Intervjuer spør om Kvello's modell fokuserer mer på å spille med åpne kort enn det barneverntjenesten er vant til fra før. Informant 1 svarer at det alltid har vært fokus på å spille med åpne kort og at hun selv alltid har sett på det som viktig. Hun tror at observasjonene før var mindre målstyrt og mer tilfeldig. Informant 1 forteller at Kvello legger vekt på å fortelle familien når man observerer. Før var det sånn at man bare kom hjem til familien og tilfeldig observerte det man så og fortalte ikke familien at man observerte

Informant 2 forteller om utfordringer i forhold til klienter som motsetter seg observasjon der klientene har nektet henne adgang, og der hun har fått kommet inn å observere så har hun sittet med et inntrykk av kunstighet fra foreldrene sin side.

På spørsmål om Kvello's modell gjør avgjørelser i barnvernet mindre skjønnsbasert, svarer informant 1 at hun tror det vil være mye mindre skjønnsbasert når de er kommet skikkelig i gang. Hun hevder at når barnverntjenesten arbeider mer ensartet så blir man mer like i hva man skal se etter. Hun mener at vi vektlegger veldig ulikt når vi ikke vet hva vi skal se etter i observasjon. Noen ser etter samspill mens andre nærmest ser etter gardiner, hevder hun med en spøkefull tone. Hun mener at når Kvello bistår tjenesten med hva de skal se etter, da blir det mindre skjønnsbaserte avgjørelser.

4.4 Tid

I forhold til å gi tilbakemelding på hva saksbehandler kartlegger syntes informant 1 at det kan være tidkrevende.

Informant 1 sier også at når man møter familier så har saksbehandler en klar agenda for møte. Hun forteller at det blir mye mer effektivt når man gjør det slik, selv om det er alt i alt er mye mer tidkrevende å gjøre disse tingene.

Informant 2 mener at før modellen er ordentlig implementert på kontoret vil det ta ekstra tid. Hun sier at de er i en læringsprosess, men at når de har fått den under huden så tror hun det vil spare dem for tid. Da slipper saksbehandlere hjemmebesøk der man kommer litt på sparket og at man kanskje ikke har et ordentlig tema. Hun forteller at da kan man komme

tilbake å føle at man har fått noe ordentlig utav det. Hun mener at det kunne bli litt mer ”kaffibesøk-aktig” før. Hun poengterer:

”Men hvis du bruker malen, så har du på en måte alltid et tema som er evidensbasert og som er viktig å ta opp.”

4.5 Brukermedvirkning

Intervjuer spør om hva informant 1 gjør i starten av en undersøkelse. Hun forteller at det alltid er litt forskjellig fra sak til sak. Hun pleier å gjennomgå meldingen i meldingsmøte. Hun sier hun ser på familien ”hvor de er”, hvis foreldrene ikke er mottakelig for mer den dagen, så avtaler hun gjerne å komme hjem til dem, eller at de kan komme tilbake på kontoret en annen dag. Hun mener at tidlig etter saksbehandler har gjennomgått meldingen skal man få foreldrenes syn på situasjonen. Hun sier at deretter er det viktig å fortelle hva en undersøkelse består av, hvor lenge den skal vare, omtrent hvor mange treff saksbehandler og familie skal ha, og være tydelig på ulike ting som eventuelt kan dukke opp i løpet av en undersøkelsesprosess. Hun mener at etter Kvello’s modell ble innført ble det mye mer systematisert, og det kan du gi uttrykk for til foreldrene ganske tidlig i undersøkelsesprosessen. Informant 1 tror det blir tryggere for familien å slippe å få så mange overraskelser underveis. Da slipper familien å tenke ”å gud hva skjer neste gang”, du kan være ganske tidlig tydelig på hva de har i vente, sier informant 1.

Informant 1 forteller også at det blir ikke så mye dødtid der man reiser hjem til klienten og kommer uforberedt. Hun sier at det helt klart kreves mye i forkant. Hun forteller at hvis man har en klar agenda og du er hjemme hos en familie der du enten har gjort observasjoner eller har med opplysninger fra andre, så skal foreldrene få det igjen. Hun sier at man skal ha tid til å gå igjennom det. Saksbehandler henter inn veldig mye stoff, og når du prater med foreldrene vil du gjerne ha mer. Hun forteller at det er lett for å kartlegge og glemme å gi tilbakemelding på det man har sett og fått, fordi det er også tidkrevende. Hun forteller at da kan man lett sitte igjen med veldig mye informasjon, som skal oppsummeres på et oppsummeringsmøte når undersøkelsen er ferdig. Da hevder informanten at det sier seg selv at man ikke får tatt opp alle tingene man har sett.

4.6 Mentalisering

Intervjuer spør om bruken av mentalisering. Informant 1 svarer at de er blitt veldig mye mer observant på ordet mentalisering etter de begynte å bruke Kvello’s modell. Hun forteller at gjennom hele kartleggingen, på en helt annen måte enn før, stiller saksbehandlere

hjelpespørsmålene for å fremme foreldrenes tanker og hvor mye de evner å tenke rundt ting. Og når saksbehandlere utarbeider en livslinje for klienten så er det et veldig godt redskap og det blir en veldig god samtale ved å tenke mentalisering.

5.0 Drøftinger

I denne delen kommer jeg til å drøfte ulike erfaringer informantene har gjort seg ved bruk av Kvello sin modell.

5.1 Generelt om Kvello's modell

Som nevnt i innledningen, var erfaringen til Kvello at det ikke var mangel på kunnskap i undersøkelsen som var problemet, men å *bruke* den kunnskapen saksbehandlerne hadde innhentet/skaffet. (Kvello, 2010) Dette er den grunnleggende årsaken for utarbeidelsen av Kvello's modell. Begge informantene var enige om at Kvello's modell skaper systematisering i barnvernsarbeidet. Ved hjelp av malen ser det ut som om saksbehandlerne har et bedre utgangspunkt til å strukturere arbeidet sitt mer. Ingen av informantene nevnte mangel på kunnskap som et problem, men jeg spurte dem ikke direkte. Noe begge informantene nevnte flere ganger var at gangen i undersøkelsen var mer tilfeldig før, og at de fikk mer struktur på det nå.

Kvello (2010) hevder at for å bli mer målrettet i undersøkelsen, bli trygg på at man har nok informasjon og for ikke å belaste familien unødvendig er det et rimelig krav fra klientene i barneverntjenesten at ansatte i barnevernet utvikler arbeidsmetoder som sikrer dette. Informantene ga uttrykk for at det var positivt at de hele tiden hadde en base som de kunne gå tilbake å se på. Informant 1 fortalte at man av og til kunne bli avsporet av klientenes tanker og ord. Hun fortalte:

”så går vi ikke i de fellene hele tiden at vi at vi går inn i klientene sine tanker, for eksempel hvis de plutselig har vært på NAV, eller hvis de plutselig er opptatt av noe som har skjedd i familien. Da har vi en klar agenda for møtet. Det blir mye mer effektivt på den måten.”

Da er det viktig å finne tilbake til hva saksbehandler egentlig skal undersøke. Dette hjelper malen til med, ifølge informantene.

Men arbeidet er veldig omfattende ifølge informant 1. Det krever tid å sette seg inn i og bruke Kvello's kartleggingsmal flittig. Det var tydelig at informant 1, som hadde flest år i

barnvernet, hadde størst utfordring i forhold til å finne tiden. Er det betryggende å ha en konkret og strukturert modell å følge som nyansatt i barnevernet? Informant 2 syntes Kvello's modell var effektiviserende og betryggende å ha som base. Informant 1 delte synet på modellen, men synes det var vanskelig å finne tid til den.

5.2 Kartleggingssmalen

Informantene forteller om utydighet i malen. Informant 1 mener den kan være vanskelig å forstå og hun synes opplysningene om en klient ikke alltid blir dekket i den skåringsseksjonen hun kunne ønske. Det ser ut som informant 2 er kommet mer i gang med bruk av kartleggingssmalen, og synes den er nyttig. Utfordringen hennes er å finne en kollega som har tid å sette seg ned å skåre med henne. Tiden dukker opp som et problem igjen. Informant 2 hevder at ansatte synes at *"det er utfordrende å finne tiden, og respektere den tiden du må bruke på den."*

Begge informantene bruker malen som en "sjekkliste" for hva de skal se etter før de går i observasjon og samtaler. Informant 2 bruker malen for å systematisere informasjonen i sluttrapporter for undersøkelser og finner det nyttig.

Informant 1 forteller at selv om mange av temaene er en del av grunnutdanningen til saksbehandlere og at man kan mye om det, så er det likevel ikke alt man kan, hun poengterer:

"Vi kan mye om det, men på en annen måte så er det ikke alt vi kan, vi er ikke like god i alt. Bare det å observere er jo sånn som vi alle ikke har så mye erfaring med, så når vi går hjem og skal observere, så trengs det kunnskap om det vi skal se etter, for å kunne skåre."

Mange barnverntjenester prøvde ut kartleggingssmalen Kvello utarbeidet i boken fra 2007. De møtte på ulike utfordringer, blant annet at det faglige kunnskapsnivået var for høyt.

(Kvello, 2010) Kvello valgte å forenkle malen i boken fra 2010. Kvello (2010) uttaler at

"hovedårsaken til behovet for en forenklet utgave var at den forutsatte et faglig kunnskapsnivå mange mente de ikke hadde fått via sin utdanning eller hadde tilegnet seg i praksis." (side 365)

Som nevnt tidligere bruker Kvello et mer forskningsbasert perspektiv enn det har vært vanlig i barnvernsfaglig arbeid tidligere. Som nevnt tidligere hevder Kvello at barnvern i betydelig grad har vært basert på ideologi. (Kvello, 2010) Sosionomutdanningen er også lite basert på forskning, men heller teorier og modeller. Er dette altså noe informantene merker i møte med Kvello's modell? I følge informant 1 savner hun å kunne litt mer om de ulike

temaene i kartleggingsmalen, og det er tydelig er problem for flere barnvernsarbeidere som har brukt malen, i følge Kvello (2010).

5.3 Observasjon og skjønnsbaserte avgjørelser

Informantene synes de lange observasjonsøktene hjemme hos familien kan være en utfordring. Informant 1 forteller at det kan være utømmende både for klient og saksbehandler. Informant 2 forteller om klienter som har motsett seg observasjonen, som i tillegg følte at den var uekte og kunstig når de først lot seg observere.

Kvello (2010:27) skriver at observasjon av samspill kan bli så kunstig at man bare får en forestilling, eller det kan virke krypende, som om man sitter og glor på fisker i et akvarium.

Om observasjoner blir ekte avhenger av både klient og saksbehandler. Hvordan takler familien observasjonen? Og hvordan takler saksbehandler situasjonen? Kvello (2010) hevder at observasjon av samspill krever gode ferdigheter og høye krav til etisk yrkesutførelse. Dermed kreves det mye øving for å bli en god observatør, da blir situasjonene trolig mer ekte også. Men samtidig kan man aldri vite hvilke type familie man møter på. Det vil alltid være flere faktorer som spiller inn, som avgjør om man får en vellykket observasjon.

Kvello's erfaringer fra norsk barnvern ligner utenlands forskning om at observasjonene man gjør i hjelpeapparatet, er noe tilfeldige, og man reflekterer for lite over dem til at de får verdien som de kunne ha og burde ha. (Wakchlag og Danis 2004 sitert i Kvello, 2010) Informant 2 forteller om en nylig innføring av saksbehandler 2 i hver bvl.§ 4-12 sak. Det skal bidra til diskusjon i etterkant av observasjon, men også at fire øyne ser, i stedet for to. Dette vil bidra til reflektering over verdien av observasjonene. Men selv om man er to observatører, kan man minske skjønnsbaserte vurderinger? Informant 1 sier:

”Går du aleine så må du stole på at det du ser selv er riktig, går du to har du flere øyne og kan få flere resultat.”

Hun mener at saksbehandlere er forskjellige, og ser etter ulike ting når de går inn i et rom.

Hun poengterer at *”vi ser veldig forskjellig når vi ikke vet hva vi skal se etter”*.

Med andre ord ser man mer likt, og det blir mindre forskjell hvis man vet hvilke temaer/emner man skal se etter. Vil det si at Kvello's modell reduserer skjønnsbaserte vurderinger?

Kvello (2007) skriver at det *”jevnlige reises kritikk mot barnvernet om at de bygger avgjørelser på antagelser og private standarder heller enn faglig etterrettelighet.”*

Ved hjelp av malen har informantene kategorier og tema de skal igjennom på hvert møte/hjemmebesøk med familien. Dette fører til at saksbehandlere må jobbe mer likt, noe som igjen gir likere behandling av klienter. En fordel begge informantene var enig i, var at arbeidet ble mer samkjørt. Informantene forteller at barnvernsarbeid i Norge også blir mer samkjørt, og da blir det ikke så stor forskjell på avgjørelser på tvers av barnevernstjenesten heller. Det var enighet mellom informantene at barnevernsarbeid ble mindre skjønnsbasert av innføringen av Kvello's modell.

Spørsmålet er om dette ene og alene er positivt? Siden vi arbeider med mennesker i sosialt arbeid, burde vi verdsette de skjønnsbaserte avgjørelsene? Hva med klienter som havner i gråsonen mellom de forskjellige kriteriene? NOU 2000: 12 fastslår av det er nødvendig å bruke skjønn i barnevernets vurderinger, og at det knytter seg problemer til skjønnsanvendelse. (St.meld 2001-2002 i Hærem og aadnesen, 2008) Informant 2 forteller at det er innført en ny rutine på kontoret der det skal være en saksbehandler nr.2 med i lange observasjoner, hvis foreldre samtykker. Hvis foreldrene ikke samtykker har man en drøftingspartner på kontoret når man kommer hjem igjen. Den drøftingspartneren vil da være objektiv og da vil det være to saksbehandlere som kan diskutere. Informant 2 sier:

”Så då kan du når du kjem tilbake på kontoret fortelle hva du har sett og så har du noen å drøfte med, ka betydde da, ka har det og sei, og gjenforteller det objektivt, så vil det på en måte være to saksbehandlere som tar en beslutning på bakgrunn av en observasjon.”

Dette minsker de skjønsmessige vurderingene. Når det er to saksbehandlere i saker er det mindre opp til hver enkelt hvilke avgjørelse som blir tatt. Det bidrar til reflektering og diskusjon.

5.4 Tid

Intervjuer spør om det er tid og ressurser som er mest krevende i fasen de er i nå. Informant 2 svarer at når man bruker modellen så blir det tidsbesparende.

Informant 1 synes tiden ble et problem for å sette skikkelig i gang med modellen. Hun fant ikke tid nok i en travel hverdag, og synes modellen var såpass omfattende at den krevde tid og ressurser å komme i gang med. Hun sier:

”.. det er en utfordring for alle å finne tid til å sette seg inn i det. Det er en travel hverdag, og vi kan ikke la alt annet ligge og si at no skal jeg lese, no skal jeg begynne, for dette skal eg. (...) men jeg tror at etter hvert som

vi klarer å bli godt kjent med malen, og får det mer under huden, så tror jeg det vil effektivisere arbeidet vårt, det er jeg helt sikker på.”

I følge Kvello ”er implementeringen en krevende og langvarig prosess” (Kvello, 2010:390) Man kan sette spørsmålsteget om hvor lang tid det skal gå før Kvello’s kartleggingsmal er ferdig implementert i en barnverntjeneste. Midtskill barnverntjeneste har vært i implementeringsfasen siden januar 2010, men er fortsatt ikke kommet i gang skikkelig. Man ser altså at implementeringen tar tid og ressurser. Skyldes dette bare mangel på tid og ressurser eller skyldes dette mangel på motivasjon på å ta i bruk noe nytt og så omfattende?

Det blir nevnt av informantene at barnverntjenesten har vært kjent for å være tungrodd, og at ansatte som har arbeidet i barneverntjenesten i mange år kan finne det vanskelig å hente motivasjon for å endre sin arbeidsmetode. Artikkelforfatteren i Kvello (2010) forteller om implementeringsfasen som ikke tar slutt grunnet hektiske tider, betydelig ”turnover” og opplæring av nyansatte. Når skal da Kvello’s modell gå over til drift i de gjeldende kommunene? Kommer det noen gang til å skje med den betydelige ”turnoveren” i det kommunale barnvernet? Det er mange utfordringer rundt organiseringen av implementeringen av Kvello’s modell, noe som denne oppgaven ikke tar opp, siden problemstillingen omhandler *bruken* av Kvello.

5. 5 Brukermedvirkning

Intervjuer spør informant 2 om hvordan hun tror Kvello’s modell blir opplevd for klienten. Hun svarer at hun tror klientene opplever modellen som positivt. Dette fordi de får presentert hele saksløpet i første møte med barnverntjenesten. Hun sier at tidligere gjorde de ikke det på samme måten. Før avtalte man bare neste møte eller hjemmebesøk.

”Men no kan du allerede frå dag èn lage en plan for tre måneder, fordi du veit ka ting du skal igjennom.” Hun mener det blir en trygghet for klienten.

Kvello (2010) tenker ikke at sjekklister eller en kartleggingsmal er en trussel mot brukermedvirkningen eller skaper en distanse mellom fagperson og bruker. Det hjelper ansatte til å unngå at man etterspør mer informasjon enn det en trenger for å opplyse saken godt nok, og det kan hjelpe en til å bli mer målrettet slik at man kan gjennomføre undersøkelsen på så kort tid som mulig, slik at familien ikke belastes over lengre tid enn høyst nødvendig. Åpenhet om hva man kartlegger – det som er i sjekklister og i kartleggingsmal – er et godt utgangspunkt for å sikre brukermedvirkning. Kvello (2010) hevder at å snakke *med*

i stedet for *om* må være målet for god yrkesetikk. Jo mer konkret man er, jo mer man viser hva man holder på med, desto bedre.

Det er også en trygghet for klientene å ha et fast oppsett på undersøkelsen som de kan forholde seg til. Begge informantene fortalte om hvor godt det var for dem å gi klientene god informasjon på første møte. Det å spille med åpne kort og gi klientene innsyn i hva de skal om man ikke diskuterer med de observerte det man observerer, forsømmer man brukervedvirkningen. (Kvello, 2010) Informant 1 sier:

”Det er noe med å kunne si tilforeldrene at disse tingene vil vi komme innom og vi vil gi dere tilbakemelding hele veien om hva vi ser hva vi tenker, og at de kan komme med innspill slik at de er brukervedviten, eller være med i prosessen.”

5.6 Mentalisering

Kvello hevder *”at mentalisering er blitt et sentralt begrep innenfor studier og arbeid med foreldre – barn– samspill, og at årsaken er at mentalisering betegner en forutsetning for å kunne ”lese” og forstå barns indre verden og forstå barnets mentale og emosjonelle tilstander, altså selve fundamentet for å kunne gi en god omsorg.”*

Informant 1 forteller at man får mye informasjon når foreldrene forteller om for eksempel hvilke kriser de har vært igjennom, hvordan de har kommet seg utav krisen, hvordan de tenker det har påvirket ungene/familien, hvordan de tenker det har påvirket dem selv, hva de tenkte, følte. Informanten mener alt dette handler om mentalisering.

Informant 1 forteller:

”Det er egentlig en veldig veldig god metode. Ordet mentalisering bruker vi, det er liksom det nye begrepet, det er et utrolig viktig begrep. Det sier veldig mye om evnen foreldrene har til å sette seg inn i både ungene sine og sin egen situasjon. ”

Informant 2 mener vurdering av mentaliseringsevne gir dem en større sikkerhet på å ta vurderinger.

Som nevnt før i oppgaven hevder Skårderud & Sommerfeldt at det viser seg at evnen til å forstå andres - og sitt eget sinn er bundet til god regulering av følelser og psykisk helse.

Hva med mentaliseringsevnen til saksbehandlerne, er det gitt at den er så god at man er i stand til å måle andres mentaliseringsevne?

Når man skal utrede omsorgsevnen til foreldre i undersøkelser forutsetter det god mentaliseringsevne hos saksbehandler selv. Da må det være en forutsetning at ansatte i barnverntjenesten kan regulere sine egne følelser og sin psykiske helse på en god måte.

6.0 Avslutning

Bruk av Øyvind Kvello sin modell for bvl.§4.12 undersøkelser i barnvernssaker – to saksbehandlere sine erfaringer er problemstillingen for denne oppgaven. Jeg vil kort gjøre rede for hva jeg funnet ut.

Det var tydelig at utfordringer som at modellen var omfattende og tidkrevende var de største for informantene. Det viste seg at Midtskill kommune var i implementeringsfasen enda, og det var rundt dette det knyttet seg flest problemer. Jeg valgte og ikke å fokusere på implementeringen fordi det ble for omfattende for oppgaven min. Jeg har fokusert på erfaringer ved bruk av Øyvind Kvello's modell. Erfaringene og utfordringene informantene møtte på var som sagt hovedsakelig rundt implementeringsfasen. Hadde Midtskill kommune kommet skikkelig i gang med Kvello's modell, hadde jeg fått mer svar på bruken av modellen. Jeg synes jeg fikk delvis svar på problemstillingen min likevel, men samtidig var veldig mye av informantenes synspunkt preget av at de var i implementeringsfasen.

Når det gjaldt kartleggingsmalen så det ut som informantene fant den nyttig. Informant 1 fant den mest nyttig som en sjekklister før hun skulle i observasjon, mens informant 2 brukte den også i sammenheng med sluttrapport for undersøkelsen. Det kunne virke som informant 1 synes den til tider var uklar og vanskelig å forstå. I forhold til observasjon synes begge informantene det var en utfordring å observere såpass lange økter hos familien. Informant 1 hevdet at dette kunne være uttømmende for både klient og saksbehandler. Begge synes observasjonene ble mer strukturerte med Kvello's modell, enn de var før. Informant 1 mente det var mer effektivt når de fikk en mal på undersøkelsen, og at saksbehandlerne på avdelingen observerte mer det samme. Hun poengterte at *"vi ser veldig forskjellig når vi ikke vet hva vi skal se etter"*.

Det var enighet mellom informantene at barnevernsarbeid ble mindre skjønnsbasert av innføringen av Kvello's modell. Å være to saksbehandlere så ut til å redusere de skjønnsmessige vurderingene, men spørsmålet er om det i det hele tatt er mulig å forhindre skjønnsbaserte vurderinger? Jeg stiller også spørsmål ved om dette er ønskelig i en

barnverntjeneste? Siden vi arbeider med mennesker i sosialt arbeid, burde vi verdsette de skjønnsbaserte avgjørelsene?

I forhold til tidsbruken ved bruk av Kvello's modell mente begge informantene at modellen kom til å bli effektiviserende når de var kommet i gang. For øyeblikket strevde informant 1 med å finne tid til å bruke modellen 100 %. Spørsmålet er hvor lang tid det vil ta før Kvello's modell er ferdig implementert? Vil saksbehandlerne noen gang finne tiden til å sette seg inn i modellen og bruke den for fullt når det er såpass mye gjennomtrekk i tjenesten?

Informantene mente det var mer fokus på å være åpen og "spille med åpne kort" etter at Kvello ble innført, spesielt når det gjaldt observasjon. Det var på grunn av planen de fikk mulighet til å strukturere i begynnelsen av undersøkelsen ved hjelp av Kvello's mal. Denne planen gjorde de som oftest rede for i første møte med familien. Dette var forbedret etter Kvello's innføring, men informant 1 hevdet at det lenge har vært fokus på åpenhet i barneverntjenesten. Når det gjelder mentalisering var dette et begrep som var blitt brukt mye mer i Midtskill kommune etter innføringen av Kvello's modell. Ved bruk av begrepet følte informantene det var en større sikkerhet på å ta vurderinger.

Slik jeg ser det ligger utfordringen i å finne tid til å sette i gang med modellen, for saksbehandlerne. I forhold til min problemstilling som var "erfaringer ved bruk av Kvello's modell", fikk jeg undersøkt ulike erfaringer ved bruk av denne. Som sagt var ikke Midtskill kommune kommet ordentlig i gang med Kvello's modell, så erfaringene og da spesielt utfordringene, ble preget av implementeringsfasen. Jeg ser at jeg hadde fått et resultat som hadde samsvart bedre med problemstillingen min, hvis erfaringene til informantene var mindre rettet mot implementeringen. Jeg kunne endret problemstilling, men valgte å beholde denne fordi jeg synes det var interessant å undersøke erfaringene ved bruken så langt i prosessen.

6.0 Litteraturliste

Befring, E (2002) *Forskningsmetode med etikk og statistikk* (andre utgave). Fagernes: Valdres trykkeri.

Bendiksen Kjær, Aud Keila (2010:391) *Undersøkelser i barnevernet – gammel og ny praksis*
I Barn i risiko, *skadelige omsorgssituasjoner*, Kvello (red.), Gyldendal Norsk forlag, 1 utgave.

Bunkholdt, Vigdis, Sanbæk, Mona (2008) *Praktisk barnevernarbeid*, 5 utgave, gyldendal
Akademisk,

Dalland, Olav (3 utgåve, 2000). *Metode og oppgave skriving for studenter*. Oslo, Gyldendal
akademiske.

Halvorsen, Knut (2 opplag, 2004). *Forskningsmetode for helse og sosialfag, en innføring i
samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo, Cappelen Akademiske Forlag.

Hærem, Eva og Aadnesen, Bente Nes (2004). *Barnevernets undersøkelse*. Oslo,
Universitetsforlaget.

Kvello, Øyvind (2010) *Barn i risiko, skadelige omsorgssituasjoner*, Kvello (red.), Gyldendal
Norsk forlag, 1 utgave.

Kvello, Øyvind (2007) Kvello, Øyvind. *Utredning av atferdsvansker, omsorgssvikt og
mishandling*. Universitetsforlaget.

<http://lovdata.no/all/tl-19920717-100-004.html#4-4> [20.02.2011, kl 15.40]

<http://www.ordnett.no> [12.02.2011, kl 14.00]

<http://www.ordnett.no> [12.02.2011, kl 14.10]

Skårderud, F, Sommerfeldt, B, *Tidsskrift for Den norske legeforening* nr 9, 01.mai 2008.

http://tidsskriftet.no/?seks_id=1685473 [21.2.2011, kl 11.15]

Syse A (redaktør) (2008) *Norges lover: Lovsamling for helse- og sosialsektoren 2008-2009*.
Oslo: Gyldendal akademisk 2008.

http://ssb.no/emner/02/barn_og_unge/2009/barnevern/ [01.02.2011, kl 12.51]

http://regjeringen.no/en/dep/bld/aktuelt/taler_artikler/ministeren/taler-og-artikler-av-barne--likestilling/2010/Apning-av-Kvello-konferansen.html?id=599822[04.2.2011,kl16.10]

Rutinehåndboken utgitt av barne- og likestillingsdepartementet.

<http://www.regjeringen.no/upload/kilde/bld/bro/2006/0007/DDD/PDFV/284439-q-1101.pdf>
www.publikasjoner.dep.no 03/2006 – opplag 2000 [22.1.2011, kl 19.00]